

رسم بردباری

«پیرامون صبر و بردباری و حلالیت طلبیدن»

گزیده موضوعی وصیت‌نامه

شهادت‌های فرهنگی (دفتر دهم)

واحد انتشار آثار و اسناد شهدا و ایثارگران

www.ketab.ir

سروش‌نامه: امید، فاطمه، ۱۳۴۴- عنوان و نام پدیدآور: رسم بردباری: پیرامون صبر و بردباری و حلالیت طلبیدن/ پژوهش و گزینش فاطمه امید، تهیه‌کننده واحد انتشار آثار و اسناد شهدا و ایثارگران
 مشخصات نشر: تهران: وزارت آموزش و پرورش، معاونت پرورشی، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، ۱۳۹۲
 مشخصات ظاهری: ۲۱۸ ص. فرمست: گزیده موضوعی وصیت‌نامه‌ی شهدا: دفتر دهم.
 شابک: ۹۰۵-۳۴۸-۹۶۴-۹۷۸ وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹- ۱۳۶۷- - شهیدان - - وصیت‌نامه‌ها
 موضوع: صبر موضوع: بخشش گناه
 شناسه افزوده: ایران، وزارت آموزش و پرورش، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت.
 شناسه افزوده: سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران- مرکز اسناد و آثار فرهنگی شهدا و ایثارگران
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۱، شماره الفبا/DSR ۱۶۲۵
 رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۳/۹۲۲
 شمار کتابشناسی ملی: ۳۰۸۵۳۴۹

آثار و اسناد شهدا و ایثارگران

رسم بردباری «پیرامون صبر و بردباری و حلالیت طلبیدن»

گزیده موضوعی وصیت‌نامه‌ی شهدای فرهنگی (۱۰)

زیر نظر اداره کل امور شاهد ایثارگران وزارت آموزش و پرورش

پژوهش و گزینش: فاطمه امیدی * ویرایش و تنظیم: مقداد منتظری * تدوین: ایوب سیف زاده

چاپ دوم: ۱۳۹۳ * تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه * طراح جلد: علیرضا ذاکری * صفحه‌آرایی: زهرا حیدرزاده

* هماهنگی تولید: زهرا شیرکوند * لیتوگرافی: چاپ، صحافی: مؤسسه فرهنگی منادی تربیت

*شابک: ۹۰۵-۳۴۸-۹۶۴-۹۷۸

نشانی: تهران- خیابان آیت‌الله طالقانی- خیابان ملک المرحوم بهار شمالی- شماره ۵- معاونت پژوهش و ارتباطات

فرهنگی بنیاد شهید و امور ایثارگران- نشر شاهد تلفن: ۸۸۲۴۷۴۹-۸۸۲۰۸۰۸۹

توزیع: * مؤسسه فرهنگی هنری شاهد * مرکز پخش: تهران: ۶۶۴۹۱۸۵۱ قه: ۰۲۵۱-۷۸۳۰۳۴ و

فروشگاه‌های نشر شاهد و سایر فروشگاه‌های معتبر

* مؤسسه فرهنگی منادی تربیت: خیابان استاد نجات‌الهی، بین چهارراه سمیه و طالقانی.

کوچه بیمه، پلاک ۲۶، تلفن فروشگاه: ۸۸۹۳۱۸۵۲ تلفن پخش: ۸۸۸۹۴۲۹۲

www.monadi.org

www.navideshahed.com

قیمت: ۶۵۰۰۰ ریال

www.ketab.ir

۷	سخن ناشر	۱
۹	پیشگفتار	۲
۱۷	درآمد	۳
۱۹	فصل اول: صبر و بردباری	۴
۲۱	بخش اول: صبر و بردباری در خانواده	۵
۶۹	بخش دوم: الگوپذیری از زینب(سلام الله علیها)	۶
۸۹	بخش سوم: دعوت امت اسلامی به صبر	۷
۱۰۱	فصل دوم: حلالیت طلبیدن	۸

■ ■

دوران ارزشمند دفاع مقدس کنگنه‌ای گرانبها از وجود دلاورمردانی است که در حماسه‌ای بزرگ آیین جهاد را جاودانه ساختند و خود در عین سادگی راست‌قامتانه تا آستان دوست برگشودند.

میراث به جامانده از این عزیزان ودیعه‌ای گرانسنگ است که باید نسل به نسل حفظ شود تا بتواند ضامن بقا و استواری ایمان آیندگان گردد. وصایای شهدا شاخص‌ترین جلوه این میراث است که می‌طلبد در تلاشی خستگی‌ناپذیر مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته و پس از ساماندهی در اختیار نسل کنونی قرار گیرد تا راهگشای بسیاری از مسائل اجتماعی و سیاسی روز باشد.

نشر شاهد برای تحقق این مهم ضرورت نشر و ترویج اسناد مربوط به شهدا را بر خود فرض دانسته و می‌کوشد با روشی هدفمند و مسنجم این وصایا را در قالب مجموعه کامل وصایا و یا گزیده موضوعی ارائه دهد.

علاوه بر تلاش‌های صورت گرفته در هر دو زمینه، اکنون این مجموعه با محور قرار دادن وصایای شهدای فرهنگی، بر آن است تا پرداختی ویژه نسبت به آرمان و اندیشه‌های این قشر از رزمندگان داشته باشد. حاصل این تلاش تدوین ۱۰ دفتر در قالب گزیده موضوعی وصایاست که مسائلی نظیر: ولایت فقیه، روحانیت، حجاب، بسیج، شهید و شهادت، اهل بیت (علیهم السلام)، انقلاب و اسلام، دشمن‌شناسی، توصیه‌هایی به ملت، مسئولین، خانواده و ... را شامل می‌شود. استخراج این فهرست موضوعی از وصایا با توجه به موضوعات شاخص مطرح شده در وصیت‌نامه قشر فرهنگی صورت گرفته و خود این امر می‌تواند نشانگر دغدغه‌های فکری فرهیختگان زمان جنگ باشد.

نشر شاهد به خود می‌بالد که در سایه عنایات پروردگار متعال و توجهات حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) این مجموعه را به سامان برساند و امید است که بتواند دورنمای فعالیت‌های آینده خود را در آثار بعدی ترسیم نماید.

در پایان لازم است از تلاش‌های مستمر خواهران سعیده اصغری آذر، زهرا ملک‌پور، لیلا میرزایان‌فر، زهرا مولائی و ملیحه وفا مقدم که در تدوین این مجموعه کوشیده‌اند؛ قدردانی نماییم.

نشر شاهد

پاییز ۹۱

■ ■

قصه عاشقی و روزهای عاشقی، قصه کهن روزگارانی است که حد و مرزی برای روزهای آن متصور نیست و در قید و بند زمان و مکان ننگجیدنی؛ «روزگاری آمد و گذشت.» و این حکایت دوران هجرانی است که بعد از قصه عاشقی می‌آغازد.

و چه بسیار است از این آمدن و رفتن‌ها و چه کم قصه مردانی که عاشقانه رفتند و به هنگام آمدن عاشقانه‌تر! نرد عشق باختن در مکتب عاشقی دلی به وسعت دریا می‌طلبد و تنها خدا را دیدن؛ و این چنین است روزگار دریادلانی که خود از نسل پاک دریا بودند و دعایشان در نهایت اجابت به طلب شهادت رسید. رسم غریبی است دل‌کندن از همه وابستگی‌هایی که تو را عمری پایبند خویشان می‌سازد و گاه به تلنگری رشته این وابستگی می‌گسلد؛ به خیال ما، رسیدن به این گسستگی اتصالی به بلندای قاف می‌خواهد و سیمرغی که تا

قله‌ی آن رسیده؛ اما نقش خیال من و تو از جنس خاک است و گسستگان و رسیدن را بال پرواز از نیاز! همان‌هایی که روزی بر پیکرشان شقایق روید و گلپوشان هزار حنجره شد برای فریاد و خونشان وارثی برای روزگار واماندگی. راستی خود را می‌گویم سنجیدن فاصله زمان من و تو با روزگار عاشقی اکنون به اندازه فرسنگی است یا سالیان نور را می‌خواهد برای رسیدن به ارتفاع درک این دلدادگی؟

به راستی ما را چه می‌شود وقتی در میانه این همه رنگ‌بازی، همیشه خدا را میان همه رنگ‌ها کم می‌آوریم و قصه عاشقی را از لونی دیگر می‌خوانیم! قصه‌ای که تا شب به پایان راه نرسیده دیدیم رنگ خدا را در سطر سطر این قصه! قصه آنانی که در خود خدا را دیدند و خیال و هوی و هوس را بریدند. مگر نه این بود که زمزمه درس مکتب و پای منبر، این بود که «معلمی شغل انبیاست ... کسی را که از او کلمه می‌آموزید، بنده اوید ...» بندگی و خلوص بندگانی که سیره‌ای پیامبرگونه برگزیدند و رسم آزادگی و سرفرازی را همراه آراستگی به مناعت طبع و عزت نفس ترجیح دادند و همه مرارت‌ها و اسارت‌ها را به جان خریده و از سنگر تعلیم و تربیت و علم و دانش به پرواز درآمده و در آسمان جهاد و شهادت به دفاع از کیان اسلامی بال خدمت گشوده و سرمست از شراب عشق الهی، راست‌قامتانه و گاه گمنامانه بر خاک خشوع افتادند. منجوی عشق است؛ عشق مردانی که از سنگر مدرسه بر سنگر جهاد پیشانی‌ساییدند و با گذشت از خویشتن خویش، عین اصالت انسانیتی شدند که همواره تاریخ را تبلور رنج همه انسان‌ها باشند. مصداق حدیث علوی، آنجا که مولا و مقتدای ایمان، حضرت علی (علیه السلام) فرمود: «اینان نیایشگران نیمه‌های شب‌اند و شیران عرصه‌های جهاد و پیکار روز ...»

وصیت‌نامه شهیدان عرصه فرهنگ و تربیت و به گونه‌ای فاتحان قله‌های حماسه و ایثار همواره خط و نشان نقل شجاعت، خلوص، صداقت و عبادت این دلاور مردان است. و بی‌گمان غور و تفحص در خط به خط این سطور درکی به بلندی ایمان و بندگی را خواستار است تا در کاوشی بتوان این همه را جستجو کرد.

مطالعه وصیت‌نامه‌های شهدای فرهنگی کشور در میان خیل عظیم شهدای دیگر، بیانگر واقعیتی روشن از دنیای بی‌آلایش مردانی است که با وجود علم به تمامی خواسته‌های دنیوی زنجیر اتصال غفلت را از پای گشوده و بر گرده اسب راهوار آسمان بستند. و گواه این مدعا، دست‌نوشته‌ها و دل‌گویه‌هایی است که هنوز هم اگر گوشه چشمی بر آن‌ها انداخته باشیم، رگه‌های غیرت و جوانمردی را در روح و جانمان تکانی سخت می‌دهند که اندکی اندیشه بر احوال کسانی که سخاوتمندانه از سر سفره دنیا برخاستند و آنگاه در کنار جویبار جاری تجلی نشستند، چه حکایت دشواری برای روزمرگی‌های امروزی است!

نگاهی هنرمندانه از روی صداقت و بینشی روایت‌گرانه برای نقل آنچه خواهیم خواند؛ رفته رفته نگاه تزویر را از مقابل دیدگان حقیقت‌بین دنیایی ما کناری زده و نقش خدایی را بر تارک جان و شعور خواب‌زده ما حک می‌کند.

تفکر و اندیشه بسیجی ماورای تفکراتی است که در میان همه اندیشه‌های عقلی دنیایی است و فرهنگ بسیج، تنها فرهنگ پایداری که ریشه در احساس خدایی و اسلامی جوانانی داشت که شان‌هایشان از بیداد و ستم خم بود و سرانجام این اندیشه رساندن فریاد حق بر حلقوم استبداد بود تا سر دهند آنچه را که مایه سربلندی است. آنان مردان مردی بودند که با اتصال به منبع فیض، سالیان پر بار جوانی خویش را به شوق اسلام زیستند و انس و الفتی دیرینه با

ائمه اطهار(علیهم السلام) داشتند. بینش بسیجی، در فرهنگ دنیایی معلمان و فرهنگیان شهید، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بود و بدایت و نهایت این تفکر همواره قله‌های معرفت و انسانیت را نشانه رفته بود. پرداختن به مسائل دینی و توصیه و سفارش دیگران علی‌الخصوص قشر تحت تعلیم آن‌ها از جمله مواردی است که در لابه لای دست‌نوشته‌های این بزرگان به چشم می‌خورد.

توصیه و سفارش به دعا و نیایش و اصل عمل به احکام نماز و روزه، تربیت و مبارزه با نفس اماره و حفظ و صیانت از حریم تقوی و حجاب، از نکات برجسته‌ای است که می‌توان با تکیه بر اعتقاد و ایمان راسخ از آن سخن به میان آورد. داشتن پشتوانه اسلامی و بهره‌گیری از تفکر ماورای دنیایی محصول تربیتی است که سالیان سال بزرگان ما در راه اشاعه و نشر آن کوشیده‌اند و بدین ترتیب در میان قشری به وقوع پیوسته که تربیت فرهنگی و علمی جامعه را عهده‌دار بوده است.

تدوین و گردآوری گنجینه‌های گرانبها از زبان ماندگاران هشت سال دفاع مقدس و شهدای فرهنگی عرصه جهاد و شهادت؛ امروز تنها راه دسترسی به مستندترین سفارش‌ها و توصیه‌هایی است که می‌تواند بشریت امروزی را که در راه پرفراز و نشیب زندگی، هدایت‌گر باشد.

تدوین ده مجلد از وصایای این شهدای گرانقدر هشت سال دفاع، تلاشی در حوزه پردازش و توجه به اصل مستندات شهیدان به ویژه شهدای فرهنگی است. اما آنچه در این میان از دیگر نکات موجود در وصایا برجسته‌تر و نمایان‌تر جلوه‌گر است، پرداختن به موضوعاتی در حوزه اسلام و انقلاب است.

گروه پژوهش با گردآوری مسائل و موضوع‌های گوناگون از میان وصیت‌نامه‌های موجود و در دسترس، ضمن پرداختن به اصل آنچه باید نسبت به

آن توجه وافى مبذول داشت؛ زمینه‌های شکل‌گیری و هدف‌مندی این اندیشه‌ها را از منظر دینی و انقلابی در بوته تجربه و تماشا نهاده است. نقطه حائز توجه در میان وصایا، حکایت اندیشه‌های متعالی است که در جای جای وصایا نمود عینی داشته و بیانگر نگاه عمیق و معنوی این قشر از شهداست. توجه به جایگاه والدین و ارزش‌گذاری این نعمت‌ها و حفظ حریم خانه و خانواده و بذل توجه به همسر و فرزندان از اولویت‌های خلق این آثار قرار گرفته است. از دیگر محورهای مورد بررسی در میان وصایا انگیزه‌های حضور در جبهه‌های جهاد و حفظ و حراست از میهن و از حریم مرزهای اسلامی و ایرانی است. آن روزها که بزرگ‌مردی از اهل عشق، پرچم اتحاد به دست گرفته بود و پیر و جوان در زیر آن علم، پیمان همبستگی خوانده بودند که تا آخرین نفس برای ایجاد مدینه فاضله اسلامی بکوشند، آیین مریدی و لیبیک‌گویی شهدا در پاسخ به ندای ولایت فقیه زمانه، از نقاط اوج وصایای ایشان متجلی است و نیز توجه به اصل ولایت فقیه و رهبری و صفات رهبری، امام خمینی و روحانیت، از جمله سفارش کاروانیانی بود که به سر منزل مقصود رسیده‌اند.

توصیه به دانش‌آموزان و همکاران فرهنگی، توصیه به جوانان و مسؤولین و در نهایت توصیه به ملت؛ برای همراهی و همدلی با رهبری که با بینش عمیق سیاسی و الهی و پشتوانه‌ای مردمی در دنیا بی‌نظیر است؛ و این مهم به دست نیامده است مگر به برکت و حرمت ارزش‌های متعالی اسلامی که برای احیای آن همه مردم از قشرهای گوناگون به پا خاسته و داعیه قیام و شهادت سر داده‌اند و این همه را مدیون روشنگری‌ها و هدایت‌های اهل بیت (علیهم السلام) و دستورات و ارشادهای ناب اسلامی و انقلابی الهام گرفته از دیانت و سیاست امام خمینی (رحمه الله علیه) بودند. کوله‌بار ارادت و خالصی آنجا جان می‌گیرد که

نیم‌نگاهی به آنچه از یادگاران جبهه و جنگ در این وانفسای دلزدگی باقی است، انداخته و عمل به فرامین و احکام الهی و شرعی را از نگاه آنان به تماشا می‌نشینیم.

حفظ وحدت، دشمن‌شناسی و ارجحیت شهادت و تعالی مقام شهید در نزد پروردگار؛ از جمله سرفصل‌های بسیج و شهادت است و آنجا که آغاز راه است و تو هنوز زمینی نخورده‌ای و راه رسیدن دراز؛ «اما من هنوز از تکاپو نیفتاده‌ام و دارم و ندارم دل عاشقی است که برای امام آورده‌ام و انقلاب نعمت خداست به ملت ایران، اما جنگ نباید وحدت و انسجام ما را بگسلد که تا پای جان ایستاده‌ایم و همه گوش به فرمان امام...» و بی‌گمان این فصل، اوج فراز و فرود همه وصایا و تنها نکته اتکالی است که بهایت بینش شهدا را تا قله این اندیشه سوق داده است.

چه زیباست آنگاه که به بند «حلالیت» می‌رسی، طلب حلالیت و سفارش به صبر و بردباری را برای آنان که عمری بهال خفته در خاک آرزوها، را به امید ثمری تابستانی به نوازش روزها سپرده. دلک می‌خواهد تا نماز صداقت و راستی را به قامت این شهیدان اقتدا نمایی که نگاهشان تجلی اخلاص است و بیگانه با هرچه نام دنیا دارد؛ آن‌چنان دامن از آلودگی‌های دنیا بر گرفته‌اند که امروزه روز یاد چنین بزرگ‌مردان، شور زندگی پاک و بی‌آلایش را در دل‌های «هنوز بیدار» برمی‌انگیزد. امروزی که زمانه در کمین اعتقاد ما نشسته است و ما بی‌دلیل بی‌آنکه بدانیم سال‌هاست بر لب سجاده مثل دعای بی‌اثر، روز و شب را تکرار می‌کنیم.

این‌ها همه سرآغاز فصولی است که از سطر سطر دل‌گویه شهیدان فرهنگی باقی است و اکنون به جاست تا در فصل ظلمات دل‌های غفلت‌زده تصویری تازه را از منظر نگاه شهدا وامدار باشیم.

در تدوین این مجموعه از گزیده موضوعی وصایا که اختصاص به شهدای فرهنگی دارد، با محوریت موضوعات شاخص مطرح شده در وصیت‌نامه‌ها مجموعه در ۱۰ دفتر تهیه و تنظیم شده است که محتوای دفاتر آن به شرح زیر است:

۱. دعا و نیایش
۲. ولایت فقیه
۳. شهید و شهادت
۴. جبهه و جهاد و حفظ کلام اسلامی
۵. توصیه به فرهنگیان و دانش‌آموزان
۶. سخنانی با جوانان، مسئولین و ملت
۷. اسلام، انقلاب و اهل بیت (علیهم السلام)
۸. نماز و روزه، احکام اسلامی، حدیث نفس، تقوا و حجاب
۹. وحدت، بسیج، دشمن‌شناسی
۱۰. صبر و بردباری و حلالیت طلبیدن

این مجموعه از گزیده موضوعی وصیت‌نامه شهدا - دفاتر ده‌گانه شهدای فرهنگی - حاصل کار جمعی گروهی از کارشناسان متخصص در امر تصحیح و ویرایش متون است که در زمانی قریب ۳ ماه حدود ۳۰۰۰ ساعت نفر کار کارشناسی صرف به ثمر رسیدن آن نموده‌اند.

در خاتمه امید است با عنایات خاص باری تعالی، این مجموعه بتواند به اهداف مورد نظر دست یافته و موجبات رضایت خاطر حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و روح طیبه شهدای انقلاب اسلامی ایران را فراهم آورد.

ایوب سیف زاده

www.ketab.ir